

Advies over een pakket van maatregelen ter ondersteuning van de circulaire economie

- Op vraag van de minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling, Marie Christine Marghem, en van vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, Kris Peeters, in een brief van 13 juni 2016.
- Voorbereid door de werkgroepen “Productnormen” en “Innovatieve economische modellen”.
- Goedgekeurd door de Algemene Vergadering via schriftelijke procedure op 7 september 2016 (zie Bijlage 1)
- De oorspronkelijke taal van dit advies is het Frans.

1. Context

- [a] In 2014 publiceerden de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie en de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een gezamenlijk document met als titel “België als voortrekker van de circulaire economie”. Dit document bevatte 20 maatregelen om de overgang naar een circulaire economie in ons land te vergemakkelijken.
- [b] Op 13 juni 2016 dienden de ministers Peeters en Marghem een adviesaanvraag in bij de FRDO over een pakket van 23 maatregelen inzake de circulaire economie. Die maatregelen werden uitgewerkt door de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling.

2. Advies

2.1. Algemene beschouwingen en voorafgaande raadpleging van de betrokken partijen

- [1] De FRDO reageert positief op het feit dat verschillende administraties gezamenlijk een pakket van 23 maatregelen hebben uitgewerkt om de circulaire economie in België te bevorderen. Volgens de raad dienen bij de ontwikkeling van die maatregelen nog andere, zowel federale als gewestelijke, administraties te worden betrokken.
- [2] De FRDO stelt het op prijs dat hij over dit thema werd geraadpleegd, alsook dat aan de stakeholders werd gevraagd om gedurende twee halve dagen dit maatregelenpakket te bestuderen. De raad stelt zich echter vragen bij de doeltreffendheid van de methodologie die bij deze voorafgaande raadpleging werd gehanteerd en vindt meer bepaald dat er meer tijd aan had moeten worden besteed zodat de stakeholders een voldoende samenhangende bijdrage hadden kunnen leveren.
- [3] De FRDO betreurt bovendien dat hij niet op de hoogte werd gebracht van de resultaten van die voorafgaande raadpleging, en vraagt zich af hoe die resultaten en de inhoud van dit advies zullen worden opgenomen in het document dat ter advies aan hem werd voorgelegd.

- [4] De raad betreurt dat hij een te korte termijn heeft gekregen om zich uit te spreken over een pakket van nogal uiteenlopende maatregelen (zie paragraaf [7] *infra*) en - gelet op deze zeer korte termijn en de wijze waarop de verschillende raadplegingen werden gehouden (zie volgende paragrafen) - oordeelt de raad dat hij zich onmogelijk kan uitspreken over de verschillende voorgestelde maatregelen en zal hij zich bijgevolg beperken tot algemene beschouwingen.

Niettemin is de raad bereid een ruimer uitgewerkte versie van het maatregelenpakket te bestuderen (niet alleen naar de structuur, maar ook wat de inhoud van de maatregelen zelf betreft) of een bepaalde maatregel die beter werd uitgewerkt nader te bekijken, mits hij meer tijd krijgt om zich uit te spreken.

2.2. Pakket van 23 maatregelen

- [5] De raad vindt dat het ter advies voorgelegde document een inhoudelijke lijn mist en dat de doelstellingen van alle voorgestelde maatregelen – buiten de steun aan de circulaire economie – niet duidelijk omschreven zijn. Bijgevolg stelt de raad voor om duurzame ontwikkeling als kader en algemene doelstelling vast te leggen. Steun aan de circulaire economie zou dan een instrument zijn om de samenleving dichterbij een duurzame ontwikkeling te brengen door de drie dimensies ervan systematisch te integreren.
- [6] De raad stelt daarnaast voor deze benaderingswijze op te nemen in het implementatieproces van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (*Sustainable Development Goals* - SDGs) en - wanneer mogelijk - de bestaande verbanden tussen de voorgestelde maatregelen en de verwezenlijking van de SDGs te onderlijnen.
- [7] De FRDO stelt vast dat de 23 maatregelen zeer ongelijkmatig zijn uitgewerkt, zowel inzake de toepassingstermijn (sommige moeten op korte termijn worden ontwikkeld, andere op middellange of lange termijn), als wat de reikwijdte betreft. Bovendien zijn veel maatregelen niet genoeg uitgewerkt om de raad in staat te stellen er zich met kennis van zaken over uit te spreken.
- [8] De raad meent dat in een toekomstige versie van het document zou moeten worden verduidelijkt welke maatregelen federaal en welke gewestelijk zijn, of dat ze dienen om het Belgisch standpunt binnen een internationaal of Europees kader te bepalen.
- [9] Vanuit het oogpunt van duurzame ontwikkeling vraagt de FRDO dat, in een meer uitgewerkte versie van het bestudeerde document, de voorgestelde maatregelen met een naar verwachting groot maatschappelijk effect - daar waar dat relevant blijkt - vergezeld gaan van impactanalyses (meer bepaald op de werknemers, de werkgevers en het milieu). Op die manier kan de raad ze naar prioriteit rangschikken en zich concreter over de verschillende maatregelen uitspreken.

Voor alle maatregelen zou trouwens systematisch een effectbeoordeling inzake de besparing van hulpbronnen moeten worden bijgevoegd.

- [10] De raad waardeert de aanwezigheid van maatregel 2 “Uitwerking van indicatoren, inzameling van gegevens en bepalen van doelstellingen” die onder meer een coherente follow-up van de 22 overige maatregelen mogelijk moet maken.
- [11] De FRDO betreurt dat maar weinig overwogen maatregelen de bevordering beogen van de innovatieve economische modellen die - onder bepaalde voorwaarden - duurzame ontwikkeling kunnen aanmoedigen. In dit verband wijst de raad er nogmaals op dat hij een

studie heeft gepubliceerd over de functionaliteitseconomie en dat hij met werkzaamheden inzake de deeleconomie is begonnen.¹

- [12] Tot slot vraagt de raad om ervoor te zorgen dat, bij het opstellen van latere versies van het ter advies voorgelegde document, beide taalversies coherent zijn en stelt hij voor de voorgelegde teksten volledig te herlezen om de leesbaarheid ervan te verbeteren.

¹ Zie www.frdo.be → activiteiten.

Bijlage 1 Maatregelen

Maatregel 1: Partnership voor de ontwikkeling van een meer circulaire economie

Geïnspireerd op de green deals ontwikkeld in Nederland, en vandaag de dag ook hernomen in andere Lidstaten, bestaat het voorstel tot maatregel erin verschillende partnerships te ontwikkelen tussen de overheden, de privésector, de ondernemingen en desgevallend met andere maatschappelijke actoren, om de ontwikkeling van een circulaire economie te vergemakkelijken.

Zulke partnerships worden per geval ontwikkeld in functie van de weerhouden prioriteiten. Ze kunnen op elk van onderstaande acties van toepassing zijn.

Maatregel 2: Ontwikkeling van indicatoren, verzamelen van gegevens en vastleggen van doelstellingen

De voorgestelde maatregel bestaat erin een partnership op te zetten tussen de Belgische overheidsinstanties bevoegd voor het verzamelen en analyseren van economische/sociale/leefmilieu gegevens, voor de beoordeling van het beleid en prospectieve analyses in deze domeinen. Meer bepaald gaat het om de volgende instanties: FOD Economie, BFP, Nationale Bank van België, FOD Volksgezondheid en de Gewesten, o.a. via het Interfederaal Instituut voor Statistiek.

Dit partnership moet komen tot:

- De samenstelling van een aantal indicatoren om op een efficiënte manier de voortgang in België van de CE en het efficiënt gebruik van hulpbronnen op te kunnen volgen en waar nodig het beleid bij te kunnen sturen. In dit stadium blijkt dat het interessant zou zijn om op basis van de bestaande werkzaamheden en in lijn met het federaal beleid, de consolidatie en/of steun voor ontwikkeling te overwegen (via Europese instellingen en/of nationale ontwikkeling) van indicatoren zoals:
 - De totale consumptie van grondstoffen (werkzaamheden gevorderd op Europees vlak, maar niet verdergezet);
 - Productiviteit van de hulpbronnen voor elk van de belangrijkste industriële sectoren voor België (nieuw);
 - Productiviteit van energie voor elk van de belangrijkste industriële sectoren voor België (nieuw);
 - Aandeel van terugwinnings- en reparatieactiviteiten in de ganse industrie en dienstensector (nieuw);
 - Toepassing ladder van Moerman en ladder van Lansink per sector en voor de ganse economie (nieuw);
- De structurele verzameling van de gegevens die nodig zijn voor de samenstelling en opvolging van de gekozen indicatoren;
- Het definiëren van duidelijke doelstellingen om de federale CE strategie richting te geven in lijn met de Belgische en Europese prioriteiten (Europees semester).

De verschillende betrokken instellingen koppelen terug naar de Europese instellingen (Eurostat, EMA (Europees Milieu Agentschap)), onder meer om andere indicatoren dan de “productiviteit van hulpbronnen” (momenteel naar voor geschoven op EU niveau) te promoten.

Maatregel 3: De consument informeren over de herstelbaarheid van de producten^{2 3}

De voorgestelde maatregel bestaat erin om de vereisten en de voorschriften te definiëren opdat de consument de werkelijke herstelbaarheid van een product kan beoordelen. Deze vereisten/voorschriften kunnen verschillende aspecten bevatten zoals:

- Informatie over de beschikbaarheid van de vervangingsonderdelen (welke, voor hoelang, prijs?);
- Informatie over de beschikbaarheid van herstellingsaanwijzingen (voor de consument en/of de herstellingsdiensten);
- Informatie over het feit of het gemakkelijk te herstellen is (vereiste werktuigen, toegankelijkheid, tijd nodig voor de herstellingen, ...);
- Informatie over het functioneren van de SAV en de professionele reparatiewerkplaatsen.

Een voorafgaandelijke analyse zal bepalen of deze informatie volstaat en welke vorm deze dient aan te nemen.

Maatregel 4: definiëren van de herstelbaarheidsvoorwaarden: gevalstudies

De voorgestelde maatregel moet voorstellen tot herstelbaarheidsvoorwaarden van een product uitwerken. Dit wordt bepaald door verschillende eigenschappen, zoals bijvoorbeeld : hoe gemakkelijk en hoe snel het kan ge(de)monteerd worden, vereiste werktuigen, toegankelijkheid van de onderdelen, risico op wijziging van de producteigenschappen, ...

Op basis van minstens twee praktijkgevallen (waaronder een product met batterij) worden de voorstellen van voorwaarden ontwikkeld om bij te dragen aan de discussies op Europees vlak die vanaf 2017 opgestart zullen worden.

Maatregel 5: Verlenging van de periode van vermoeden van non-conformiteit in de garanties

Artikel 1649quater, §4, van het burgerlijk wetboek wijzigen om de periode van wettelijke garantie en de periode van vermoeden van non-conformiteit te laten overeenstemmen.

Maatregel 6: Omkadering van de economische veroudering van de producten

Deze maatregel beoogt om door middel van een evaluatie van buitenlandse regelgeving en een partnerschap met ondernemingen, de zogenoemde 'geprogrammeerde economische veroudering' te identificeren en af te bakenen. Hiertoe zal spoedig een voorbereidend onderzoek gestart worden. Dit onderzoek zal het regelgevend en wetgevend kader bestuderen dat geïmplementeerd dient te worden o.a. door middel van een verlenging van de wettelijke garantieperiode in functie van de

² De maatregelen 3-8 willen in eerste instantie bijdragen tot de EU besprekingen rond de ontwikkeling van normen inzake efficiënt grondstoffengebruik (EU Standardisation Mandate on Material Efficiency door de EU Commissie aan CEN toevertrouwd). Aan de hand hiervan kunnen - waar relevant – bijkomende voorwaarden per productgroep in de EU regulering inzake Ecodesign opgenomen worden.

Deze bijdragen zullen vanzelfsprekend uitgewisseld worden met andere Lidstaten die in deze domeinen een voortrekkersrol opnemen. Ze zullen zich richten op die elementen die het werk dat reeds in andere lidstaten werd verricht, kunnen aanvullen; het doel is immers om gezamenlijk relevante elementen voor de EU bespreking aan te reiken. Bepaalde van deze maatregelen laten toe om (al dan niet via wetgeving) sommige aspecten/elementen op nationaal niveau uit te testen alvorens deze op EU niveau te gaan verdedigen (bijv. : 2.1, 2.4, 3, 4 et 5).

³ de maatregelvoorstellen 3 tot 7 dienen als een coherent geheel van maatregelen beschouwd te worden die elkaar aanvullen. Ze beogen - elk vanuit de eigen aanvalshoek - de gebruiksduur van het product te verlengen en de veroudering tegen te gaan.

levensduur van de producten, of een officieel label waarmee de producenten op vrijwillige basis een minimum gebruiksduur kunnen aangeven in combinatie met een commerciële garantie en ecodesign voorwaarden.

Maatregel 7: Definiëren van de herstelbaarheidsvoorwaarden

Deze maatregel voorziet in het uitwerken van voorstellen van voorwaarden om de recycleerbaarheid van producten te beoordelen. Deze oefening zal in samenwerking met de recyclingbedrijven gebeuren en steunt op de bestaande beschikbare informatie in deze materie.

De recycleerbaarheid van een product moet hier verstaan worden als de capaciteit om materialen en onderdelen van een product terug te winnen. Ze wordt bepaald door de samenstelling van het product, door de capaciteit om de bestanddelen en materialen te valoriseren in functie van de huidige scenario's van afvalverwerking en door de ontmantelingscapaciteit (handmatig of automatisch).

De voorwaarden hebben eveneens betrekking op de aspecten van terugwinning van energie (Recoverability) en het hergebruik (Reusability) om zo samen met het aspect van recycleerbaarheid een 3R index te vormen. De focus zal desalniettemin op de recycleerbaarheid liggen.

Deze elementen strekken ertoe de recycleerders over de producten te informeren opdat ze hun recyclage zouden kunnen optimaliseren, en de producenten over de afvalverwerking te informeren opdat zij op hun beurt het design van hun producten zouden kunnen verbeteren.

Naast het feit dat de recycleerbaarheid van bepaalde producten mogelijk zou kunnen gereguleerd worden (op Europees vlak) via minimumvoorwaarden, kunnen deze elementen eveneens gebruikt worden in het kader van een ander beleid op gewestelijk, federaal of Europees niveau. Bijv. : de bijdrage van de producenten aan de recyclage op basis van zo'n index bepalen, producten met een ongunstige index verbieden, enz.

Maatregel 8: Recycleerbaarheid – handmatige ontmanteling

Deze maatregel vult maatregel 7 aan en legt de nadruk op het ontmantelingsaspect dat nodig is voor een goede recycleerbaarheid van een product. Het beoogt in het bijzonder te bepalen in welke gevallen er bij voorkeur voor een (voorafgaande) handmatige ontmanteling (evenals een aangepast productdesign) gekozen dient te worden, door rekening te houden met de kosten/baten en de verschillende scenario's, voor alle of bepaalde categorieën van producten.

Hiertoe voorziet deze maatregel in de ontwikkeling van een partnerschap met recyclagebedrijven en producenten om:

- De ontmantelingstijd in functie van de verschillende scenario's en behandelingsmodellen te testen;
- Het niveau van de mogelijke ontmanteling te testen (in welke mate kunnen de gevaarlijke en waardevolle bestanddelen verwijderd worden?);
- De fixatiematerialen en –technieken te testen;
- De relevantie van een correcte ISO markering van plastic te testen ;
- Enz.

Na deze oefening kunnen er technische elementen aan het ontwerp van 3R index worden toegevoegd.

Maatregel 9: terugwinning van de bestanddelen - Pilotproject

Deze maatregel wil een partnerschap ontwikkelen met één of twee bedrijven om hen aan te zetten tot nadenken over het design van hun producten met de bedoeling om de terugwinning van de materialen en bestanddelen uit hun producten te vergemakkelijken. Er wordt in het bijzonder getracht om te werken met ondernemingen die eigenaar blijven van hun producten door het product de verhuren of ter beschikking te stellen. Bijv : telecom operatoren (bijv: decoder), fabrikanten van printers (BtoB), enz.

De resultaten van deze werkzaamheden zullen vervolgens op Europees vlak gevaloriseerd worden en/of kunnen als voorbeeld voor andere ondernemingen dienen.

Maatregel 10: Certificering van de inhoud aan gerecycleerde materialen in plastic

In dit stadium wil deze maatregel de relevante criteria definiëren om een product als “product dat gerecycleerde materialen bevat” te kunnen aanmerken.

Nadien kunnen certificeringsorganismen op basis van deze criteria een betrouwbare certificering ontwikkelen, met inbegrip van de minimum controlevereisten en onderzoeksmaatregelen.

Op deze manier kunnen we tenslotte via wetgeving voorwaarden vaststellen waaronder producenten zich op beweringen van het type “recycled content” kunnen beroepen. Deze minimumvoorwaarden zouden dan moeten voldoen aan de certificeringsvoorwaarden. Deze minimumvoorwaarden kunnen eveneens gemakkelijk hernomen worden in overheidsopdrachten.

Maatregel 11: omkadering van de ter beschikking stelling van plastic zakken voor éénmalig gebruik

Deze maatregel beoogt te antwoorden op de Europese richtlijn 2015/720 die aan de Lidstaten vraagt om de nodige maatregelen te treffen voor 27 november 2016 om het jaarlijks gebruik van lichte plastic zakken te beperken. De Lidstaten hebben de keuze tussen twee opties om deze richtlijn om te zetten (of ze allebei toe te passen):

- Ofwel zien ze erop toe dat het jaarlijks gebruik van lichte plastic zakken de 90 zakken per persoon niet overschrijdt;
- Ofwel leggen ze uiterlijk op 31 december 2018 een minimumprijs op voor de lichte plastic zakken

De maatregelen zullen in samenwerking met de betrokken actoren en de gefedereerde entiteiten vastgesteld worden.

Maatregel 12: Beperking van de uitstoot van primaire microplastic in het milieu

Om de verspreiding van microplastic in het milieu tegen te houden, wil deze maatregel een reeks ronde tafels organiseren met experts uit de administratie, wetenschappelijke experts en productontwikkelaars met de bedoeling om aanbevelingen te formuleren. Om de discussies beter voor te bereiden zal er beroep gedaan worden op externe technische consultants om informatie aan te leveren, vragen te beantwoorden of een overzicht van de literatuur of van de bestaande technische oplossingen, te geven.

Een aantal voorbeelden die onderwerp van discussie kunnen zijn:

- Geleidelijke vermindering van microplastic in bepaalde producten waarvoor er alternatieven bestaan (zie California);
- Verplichte filtering van microplastic in afvalwater van wasmachines (zie Canadese uitvinding);
- Biologische zuivering na verwerking van afvalwater in waterzuiveringsinstallaties (zie bacteriën die hun voedsel uit PET halen);
- Aanbevelingen op juridisch vlak (voorstel tot wijziging van de bestaande regelgeving).

Maatregel 13: Ontwikkeling van een biomassa strategie

De bedoeling van de maatregel is om een strategie uit te werken voor het duurzaam gebruik van biomassa. Hiertoe is het nuttig om voorafgaand:

- De impact op het milieu van biomassa gebruikt in België te identificeren en te kwantificeren om ze te kunnen klasseren in functie van hun gebruik en impact;
- De behoeften van biomassa in België op middellange en lange termijn te identificeren;
- Een systeem voor de evaluatie van de duurzaamheid van de biomassastromen met potentieel grote impact voor het milieu te ontwikkelen (of te valideren);

Deze strategie ziet er in het bijzonder op toe om:

- Deze systemen van de evaluatie van de duurzaamheid toe te passen in de overheidsopdrachten, de voorwaarden voor het Ecolabel;
- De verplichtingen van de evaluatie van de duurzaamheid van biomassa voor bepaalde toepassingen te ontwikkelen;
- Hulp bij beslissing inzake biodiversiteit te ontwikkelen om het makkelijker te maken te kiezen voor het gebruik van primaire grondstoffen (biomassa) die de biodiversiteit betere respecteren;
- Een « observatorium voor biomassa » op te richten;
- Beste praktijken en voorwaarden voor een gebruik in cascade van de biomassastromen te identificeren.

Maatregel 14: Bijdragen aan de CE via bouwmaterialen

Deze maatregel bouwt verder op de lopende federale werkzaamheden aan op vlak van bouwmaterialen en vult deze aan. Het dekt meer dan enkel de CE aspecten.

- Het functioneren en het bestuur van de Database Environmental Product Declaration (EPB) optimaliseren. Invoeging van velden betreffende de recyclagemogelijkheden, hergebruik en inhoud van gevaarlijke substanties is reeds voorzien.
- De goede integratie van de federale Database in de gewestelijke beoordelingsmodulen van een gebouw verzekeren.
- Het toepassingsgebied van het KB tot beperking van de uitstoot van de vloer- en muurbedekking en plafonds uitbreiden. Een strategie van toezicht op de markt ontwikkelen.
- De « levenscyclus » indicatoren beter ontwikkelen, die van toepassing zijn op de bouwproducten voor de volgende thema's: biodiversiteit, gebruik van grondgebied, toxicologie, fijnstof in de lucht, ...

Maatregel 15: Steun voor gezonde recyclage (niet toxisch)

Deze maatregel wil een samenwerking opstarten tussen de overheid (federaal en gewestelijk) en de ondernemingen met de bedoeling om:

- De (wettelijk of andere) hindernissen te identificeren voor het in de handel brengen van producten die gerecycleerde materialen bevatten, zonder evenwel de bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu uit het oog te verliezen;
- Praktijkervaring op te doen, ervaring uit te wisselen over concrete gevallen die al dan niet een werkelijk probleem vormen, en van daaruit een nieuwe strategie ontwikkelen. Wetende dat de Commissie aangegeven heeft in 2017 te willen starten met de uitwerking van een strategie betreffende plastic materialen, is het belangrijk om deze visie nog dit jaar (2016) op te starten.

Om deze denkoefeningen te voeden en te begeleiden worden er drie studies verwezenlijkt:

- Een studie schetst een stand van zaken m.b.t. bodemsaneringstechnologieën. Op basis van de resultaten van deze studie kunnen er dan acties ondernomen worden. Het kan bijvoorbeeld nodig zijn om de ontwikkeling van technologieën verder te zetten, specifieke sectoren te helpen met de uitwerking van een vergunningsaanvraag indien de nodige technologie nog niet voldoende ontwikkeld is, of de verspreiding van bepaalde technologieën te promoten.
- Een studie over de stand van zaken en de ontwikkelingsmogelijkheden inzake de markering van materialen en de eventuele aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Dit punt is eveneens hernoemen in maatregel 8 (Recycleerbaarheid – handmatige ontmanteling).
- Een studie m.b.t. de ontwikkeling van een strategie voor een duurzame chemie.

Zulke samenwerking zal eveneens kunnen gebeuren in partnerschap met andere Lidstaten.

Maatregel 16: Steun aan de substitutie van onrustwekkende chemische substanties

Teneinde de substitutie van onrustwekkende chemische substanties te promoten en zo de recyclage van bepaalde materialen te vergemakkelijken, wil deze maatregel:

- Financieel en technisch de werkzaamheden van de ad hoc groep van de OESO over de substitutie van onrustwekkende chemische substanties ondersteunen;
- Via verschillende kanalen het belang van de substantie bij de bedrijven (waaronder de KMO's) en bij ingenieursscholen kenbaar maken.

Maatregel 17: Staatseigendom

De maatregel heeft als doel:

- De samenwerkingsmogelijkheden identificeren tussen de hergebruik/terugwinningsector met sociaal oogmerk met als doel een efficiënter en verantwoordelijker beheer van de materiële hulpbronnen van de Staat;
- Het economisch, sociaal en milieu belang van een wijziging van artikel 177 betreffende 'de vervreemding van roerende en onroerende goederen' uit de wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de Federale Staat, te evalueren. (Wijziging die de federale overheid toelaat en aanspoort om goederen die in aanmerking komen voor hergebruik en/of terugwinning aan bedrijven te schenken met sociale doeleinden actief in het hergebruik/recyclage/terugwinning).
- Het renovatiepotentieel van bepaalde Staatsgoederen evalueren (bijv: bureaumateriaal) met het oog op hergebruik. Zie ter zake eveneens het verband met de fiche over innovatief aanbesteden.

Hiertoe:

- Zal er een economische, sociale en milieu kosten/batenanalyse inzake de wijziging van artikel 177 betreffende 'de vervreemding van roerende en onroerende goederen' uit de wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de Federale Staat;

Momenteel loopt er een onderzoek naar de wettelijke drempels voor een circulaire economie. Deze denkpiste zal er verder onderzocht worden.

Maatregel 18: Overheidsopdrachten

Deze maatregel beoogt de ontwikkeling van innoverende producten, diensten of business models aan te moedigen door een verhoogde zichtbaarheid aan te bieden. Hiertoe zullen verschillende pilootoverheidsopdrachten gebaseerd op (een van) de benaderingen met het oog op de ontwikkeling van innoverende oplossingen worden ontwikkeld. Deze pilootoverheidsopdrachten worden begeleid door een begeleidingsteam en krijgen technische en juridische ondersteuning tijdens hun ganse levensduur. De resultaten van deze pilootoverheidsopdrachten kunnen zo dus verspreid worden onder de actoren van de overheidsopdrachten om ze gerust te stellen over de juridische geldigheid en hen aanmoedigen om het model opnieuw te gebruiken. De resultaten van deze pilootoverheidsopdrachten kunnen eveneens verspreid worden naar een breder publiek (met inbegrip van de ondernemingen). Het zal er dan om gaan de principes van de circulaire economie bekend te maken en te populariseren, maar evenzeer om het economisch, sociaal en milieubelang van de verschillende vormen van de circulaire economie duidelijk te maken.

Maatregel 19: « grondbank »

De Vlaamse bodembeschermingswetgeving (Bodemdecreet en Vlarebo) voorziet in een objectieve aansprakelijkheid voor nieuwe bodemverontreiniging (i.e. ontstaan na 28/10/1995). Deze foutloze aansprakelijkheid heeft tot gevallen van aansprakelijkheid geleid als gevolg van het gebruik van uitgegraven gronden die sterk verontreinigd waren. Om het risico op het gebruik van verontreinigde gronden te beperken, heeft de betrokken sector vrijwillig het 'Grondbank'systeem in het leven geroepen. Dit systeem voorziet voor grondvolumes die 250 m3 overschrijden, in een evaluatie van de bodemkwaliteit door een erkende bodemexpert (technisch verslag) alvorens deze wordt uitgegraven. De door OVAM erkende organisatie Grondbank vzw (actief sinds 2002), ontvangt het expertenverslag, bepaalt de bodemkwaliteit (verschillende codes) et de toegelaten bestemmingen voor de betreffende gronden. De aannemer kiest vervolgens vrijelijk waar (en aan welke kost/prijs) hij de uitgegraven zal aanwenden (geen tussenkomst op de markt).

Dit systeem waarborgt :

- de traceerbaarheid en de evaluatie van de kwaliteit zelfs voor goedkope materialen doorheen de keten, hetgeen het risico op gebruik van verontreinigde gronden sterk beperkt;
- een dekking door middel van een verzekering van de activiteiten van Grondbank vzw en van de betrokken actoren door een verzekering, en dit aan redelijke prijzen (dankzij het ketenbeheer).

Grondbank vzw biedt tevens een opvolging en een integrale ondersteuning van grondverzetprojecten, met inbegrip van het vervoer met « online, en in real time » controle van het transport.

Dit beheerconcept wordt momenteel naar andere bouwmaterialen uitgebreid (Tracimat – voor gerecycleerde granulaten). In dit geval wordt voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden een inventaris opgesteld en worden de « problematische » stromen (bijv. asbest) verwijderd voor het slopen van het gebouw. Er zouden ook criteria met betrekking tot de technische kwaliteit (bijv. geotechnische eigenschappen van de materialen/producten) kunnen voorzien worden. Tenslotte, heeft ook de baggersector recentelijk interesse getoond voor het Vlaamse Grondbanksysteem.

Meer algemeen, heeft dit systeem voor het grondverzet zijn effectiviteit bewezen en werd het geïntegreerd in de Vlaamse regelgeving. Dit systeem bestaat ook in Frankrijk op vrijwillige basis (niet geïntegreerd in de wetgeving), en in Nederland, maar hier is er een tussenkomst op de markt voor secundaire materialen. Deze markt tussenkomst heeft in Nederland voor enkele problemen gezorgd.

Deze maatregel wil zich laten inspireren door het model dat voor het grondverzet in Vlaanderen werd ontwikkeld. Een gedegen en transparant beheer van de materiaalstromen in de producten is inderdaad onontbeerlijk om een circulaire economie te bevorderen en beperkt zich niet tot afval. Deze maatregel wil het debat - met alle betrokken actoren - uitbreiden naar andere materialen.

Maatregel 20: Oprichting van een kenniscentrum voor duurzame economie

Deze maatregel omvat de oprichting van een kenniscentrum dat garant staat voor een actief informatiebeheer inzake de circulaire economie, en hierbij als katalysator fungeert. Het verspreidt de resultaten van de studies of nuttige informatie voor de ondernemingen en de consumenten om ondermeer duurzame productie- en consumptiemethoden te promoten.

Het kenniscentrum zal instaan voor de opvolging van de door ons land geboekte vooruitgang op het vlak van circulaire economie, en voor de monitoring van nieuwe technologieën die tot de versnelling van de transitie naar een duurzame economie kunnen bijdragen. Het werkt in samenwerking met de FOD Volksgezondheid. Het draagt bij tot het informeren van het brede publiek (consument en onderneming).

Maatregel 21: Oprichting van een meldpunt voor de zogenaamde geprogrammeerde economische veroudering

Het meldpunt verzamelt informatie inzake geprogrammeerde economische veroudering die hem door de consument worden aangereikt. Een website van het meldpunt dient als interface. Op basis van de getuigenissen die gedaan werden bij het meldpunt zal de FOD Economie een inventaris van de door de consumenten geuite bekommernissen opmaken en aan de Regering overmaken.

Maatregel 22: De controle op misleidende milieucclaims verbeteren en hun verschijning vermijden

Deze maatregel beoogt de invoering van een effectief wettelijk kader inzake milieucclaims, op basis van de Europese richtlijnen vlak en de resultaten van de werkzaamheden van de Multistakeholder Group on Environmental Claims. Op basis van de ontwikkelde criteria kunnen de inspectiediensten en de consumenten een milieucclaim identificeren en het eventueel misleidende karakter ervan beoordelen. De betrokken sectoren kunnen er in de uitwerking van hun marketing acties eveneens rekening mee houden.

Maatregel 23: Tarificatie van koolstof

De prijs van fossiele energie houdt momenteel geen rekening met negatieve externaliteiten. Deze prijs is daarom vaak een rem op de ontwikkeling van innovaties die minder primaire grondstoffen gebruiken. Deze maatregel wil in België een debat opstarten over de wenselijkheid van een aangepaste tarificatie van koolstof die rekening houdt met haar externaliteiten.

Rekening houdende met de recente werkzaamheden op Europees vlak en in andere Lidstaten, wil de maatregel de verschillende actoren bijeen brengen om de opportuniteiten en de modaliteiten voor een invoering van dergelijke tarificatie in België te beoordelen. Een externe consultant zal eveneens een technische expertise aanbrengen tijdens deze werkzaamheden

Bijlage 2. Stemgerechtigde leden van de Algemene vergadering die hebben deelgenomen aan de stemming over dit advies

- De voorzitter en de 3 ondervoorzitters:
M. Aelvoet, M. Verjans, M. Bienstman en O. Van der Maren
- 2 van de 3 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming:
S. Van Dyck en O. Beys
- 1 van de 3 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voorontwikkelingssamenwerking:
R. De Meyer
- 2 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:
N. Polat en B. De Wel
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
P. Vanden Abeele, A. Nachtergaele, V. Biebel, F. Van Tiggelen en C. Debuysen
- 0 vertegenwoordiger van de jeugdorganisaties

Totaal: 14 van de 24 stemgerechtigde leden

Bijlage 3. Vergaderingen voor de voorbereiding van dit advies

De werkgroepen «Productnormen » en « Innovatieve economische Modellen » van de FRDO vergaderde op 9 augustus 2016 om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 4. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

- Prof. Luc LAVRYSEN (UGent)

Leden en hun vertegenwoordigers

- Dhr Steve BRAEM (AB-REOC)
- Dhr Rob BUURMAN (BBL)
- Dhr Lionel DELVAUX (IEW)
- Mevr. Giuseppina DESIMONE (ABVV)
- Mevr. Nilüfer POLAT (ACLVB)
- Mevr. Saskia WALRAEDT (Essenscia)
- Dhr Frederick WARZEE (DETIC)

Secretariaat

- Dhr Alexis DALL'ASTA
- Dhr Fabrice DEHOUX